

JUNIOR mléka... ...módní trend?

**Prof. Dr. Yvan Vandenplas,
Universitair Kinderziekenhuis, Brusel, Belgie**

**Konsenzus Belgie „JUNIOR mlék“ pro děti
ve věku od 12 do 36 měsíců**

*Vandenplas Y. De Ronne N. Van De Sompel A. Huysentruyt K. Robert M. Rigo
J. Scheers I. Basseur D. Goyens P. Eur J Pediatr 2014;173(10):1365-71.*

Universitair
Kinderziekenhuis
Brussel

Budu hovořit o JUNIOR mléce a o výživě pro malé děti. Představím vám belgický konsenzus pro JUNIOR mléka, který byl publikován v roce 2014 v European Journal of Pediatrics.

Prohlášení EFSA

- Prohlášení EFSA je poněkud nejednoznačné...

*„Používání mléčné výživy - „JUNIOR mléka“ - nepřináší další hodnotu **vyvážené stravě**, chceme-li zajistit nutriční požadavky malých dětí v Evropské unii. Experti z EFSA prohlásili, že mléčná výživa pro malé děti (tzv. „JUNIOR mléka“) nehraje ve výživě malých dětí (ve věku od 1 do 3 let) „žádnou jedinečnou roli“ a její používání shrnuli: není efektivnější při poskytování živin než jiné potraviny, které představují normální stravu malých dětí.“*

Vandenplas Y.: JUNIOR mléka...modní trend?

 Universitair
Kinderziekenhuis
Brussel

Pro můj úvod jsem opět zvolil prohlášení EFSA, protože důvodem, proč jsem se začal zajímat o tuto problematiku byl moment, kdy ke mě přistoupil jeden novinář...

A také titulky v belgických novinách... “Víte, co tvrdí EFSA?

Že JUNIOR mléčná výživa nemá žádnou přidanou hodnotu.”

A jak je pro novináře typické, vždycky čtou, co chtějí číst, ale zapomenou dočíst „...k VYVÁŽENÉ stravě“.

Prohlášení EFSA

Příjem bílkovin, soli, draslíku a vlákniny v potravinách nedosahuje úrovně, která by vyvolávala obavy, ale obecně vysoký příjem energie může přispívat k nepříznivému nárůstu tělesné hmotnosti.

Dále došli k závěru, že příjem řady mikronutrientů, včetně vápníku, hořčíku a vitamínu C, byly pravděpodobně dostatečně vysoké, aby pokryly nutriční požadavky.

Vandenplas Y.: JUNIOR
mléka...modní trend?

 Universitair
Kinderziekenhuis
Brussel

A v prohlášení EFSA bylo také uvedeno, že příjem vysoké energie obecně může přispívat k nežádoucímu nárůstu tělesné hmotnosti.

Prohlášení EFSA

Avšak příjem omega-3 mastných kyselin, železa, vitamínu D a jódu (v některých evropských zemích) u kojenců a malých dětí je velmi nízký. EFSA poznamenává, že zvláštní pozornost by měla být věnována zajištění vhodného příjmu omega-3 mastných kyselin, železa, vitamínu D a jódu pro kojence a malé děti, kteří mají anebo jsou ohroženi nedostatečným příjmem těchto živin.“

Vandenplas Y.: JUNIOR
mléka...modní trend?

A že spotřeba omega-3 mastných kyselin, železa, vitamínu D a jódu u kojenců a malých dětí je v některých evropských zemích nízká.

A ten novinář měl zcela pravdu, když řekl, že nepotřebujete JUNIOR mléko, pokud máte vyváženou stravu, ale mnoho dětí, v podstatě většina malých dětí, vyváženou stravu nemá.

Příjem energie a makronutrientů a dodržování výživových doporučení u kojenců a batolat v Belgii

K. Huysentruyt

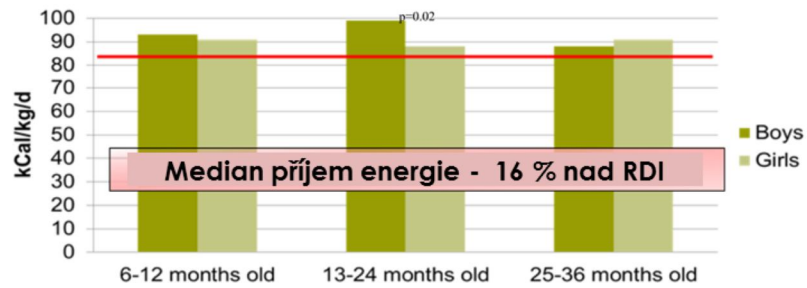
- Průzkum spotřeby potravin (leden-únor 2012)
- 3denní deník
- Skupina 500 zdravých kojenců a batolat, rozdělení podle věku, pohlaví, oblasti, povolání, socio-ekonomického statusu matky, všední dny a víkendy.

- 92 (19,8 %) věk 6-12 měsíců
- 200 (43,0 %) věk 13-24 měsíců
- 173 (37,2 %) věk 25-36 měsíců

Vandenplas Y.: JUNIOR
mléka...modní trend?

Proto nás začalo zajímat a chtěli jsme vědět, co malé děti ve skutečnosti jedí. V Belgii jsme provedli výzkum na skupině 500 zdravých kojenců a dětí. Rozdělili jsme je podle věku, pohlaví, oblasti, povolání, socioekonomického statusu matky a zaznamenávali, co děti jedly ve všední dny a o víkendech. Měli jsme asi 100 dětí ve věku od 6-12 měsíců, včetně kojenců, 200 ve věku od 1 do 2 let a také téměř 200 dětí od 2 do 3 let.

Energie - příjem

Age (m)	RDI*	5 th		25 th		Median		Mean (SD)		75 th		95 th	
		♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂	♀
6-12	79-81 kCal/kg/d	53	69	77	84	93	91	93 (20)	99 (24)	108	116	124	152
13-24	79-81 kCal/kg/d	62	59	83	79	95	99	98 (24)	99 (25)	114	112	142	147
25-36	80-82 kCal/kg/d	55	63	77	78	88	91	89 (20)	99 (28)	101	116	123	159

6

*Hoge Gezondheidsraad - Voedingaanbevelingen voor België, 2009, nr. 6309. Brussel: Hoge Gezondheidsraad, 2009.

18-5-2015

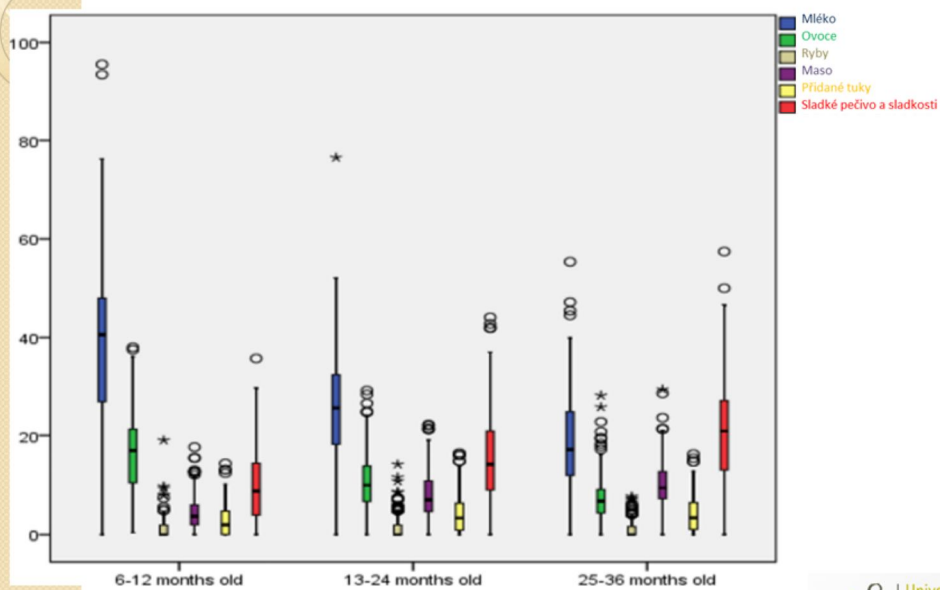
Vandenplas Y.: JUNIOR
mléka...modní trend?

Universitair
Kinderziekenhuis
Brussel

Velmi rychle jsme zjistili, že průměrný příjem energie je skutečně velmi vysoký (o 16 % vyšší než je doporučená denní dávka).

Zdroje energie

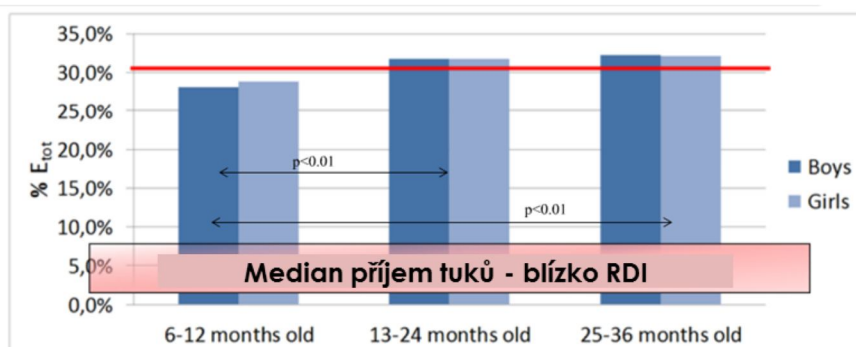

Vandenplas Y.: JUNIOR
mléka...modní trend?

Universitair
Kinderziekenhuis
Brussel

Co je příčina? Víte, že když dítě roste, mléko je důležitým faktorem, ale procentuální podíl konzumace mléka klesá, a sladké pečivo a sladkosti - poměr těchto potravin roste, a také roste podíl konzumace masa.
A tak milé děti rostou...

Příjem tuků

Age (m)	RDI*	5 th		25 th		Median		Mean (SD)		75 th		95 th	
		♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂	♀
6-12	-	18.5	20.8	24.4	25.6	28.2	28.9	28.1 (6.0)	30.0 (6.0)	31.6	34.5	41.7	42.7
13-24	35-40 % E _{tot}	21.2	21.3	27.6	27.6	31.8	31.8	32.0 (8.8)	32.0 (8.8)	34.6	34.6	39.1	41.0
25-36	35-40 % E _{tot}	22.3	22.0	28.3	28.1	32.2	32.1	32.4 (6.4)	32.1 (5.7)	36.0	37.0	43.6	41.1

Universitair
Kinderziekenhuis
Brussel

8

*Hoge Gezondheidsraad. Voedingsaanbevelingen voor België, 2009, nr. 8309. Brussel: Hoge Gezondheidsraad, 2009.

18-5-2015

Vandenplas Y.: JUNIOR
mléka...modní trend?

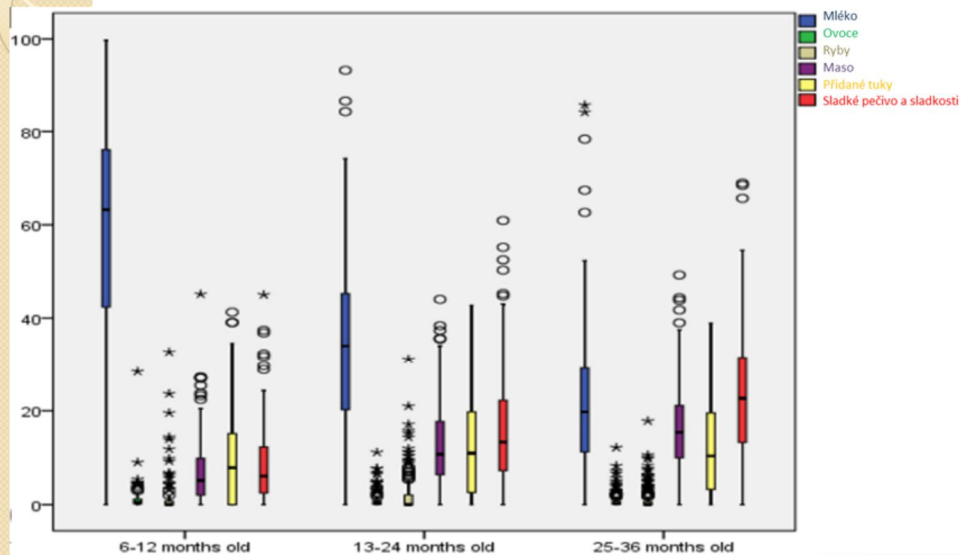

Universitair
Kinderziekenhuis
Brussel

A také jsme se zaměřili na příjem tuků, který se pohyboval - více méně - přibližně v hodnotách, které jsou doporučovány.

Zdroje tuků

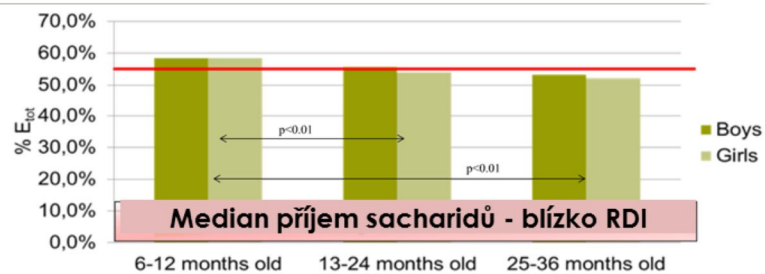

Vandenplas Y.: JUNIOR
mléka...modní trend?

Universitair
Kinderziekenhuis
Brussel

Na grafu jsou vidět zdroje tuků a v podstatě se jedná o podobný trend jako v případě příjmu energie.

Příjem sacharidů

Age (m)	RDI*	5 th		25 th		Median		Mean (SD)		75 th		95 th	
		♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂	♀
6-12	≥55 % E _{tot}	47.6	45.2	56.6	52.5	58.4	58.4	59.0 (7.4)	57.6 (6.6)	63.1	62.8	70.0	69.3
13-24	≥55 % E _{tot}	44.6	43.9	51.0	50.5	55.6	54.0	55.0 (5.7)	55.0 (6.7)	59.5	59.4	63.2	64.0
25-36	≥55 % E _{tot}	41.0	44.6	47.6	49.3	53.3	52.2	52.5 (6.2)	53.4 (6.0)	56.8	57.8	62.4	64.4

UNIVERSITAIR
KINDERZIEKENHUIS
BRUSSEL

10

*Hoge Gezondheidsraad, Voedingsaanbevelingen voor België, 2009, nr. K309. Brussel: Hoge Gezondheidsraad, 2009.

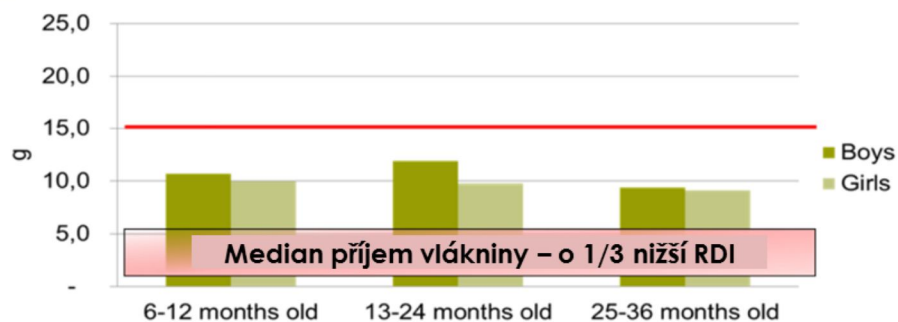
18-5-2015

Vandenplas Y.: JUNIOR
mléka...modní trend?

Universitair
Kinderziekenhuis
Brussel

Sledovali jsme příjem karbohydrátů, který byl také přibližně v doporučených hodnotách.

Příjem vlákniny

Age (m)	RDI*	5 th		25 th		Median		Mean (SD)		75 th		95 th	
		♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂	♀
6-12	-	4.4	3.7	8.0	7.9	10.7	10.0	10.6 (4.1)	10.3 (4.0)	12.4	13.1	17.9	18.3
13-24	15 g	4.7	4.8	8.7	7.8	11.9	9.8	11.7 (4.1)	10.6 (6.0)	14.2	11.9	18.7	17.8
25-36	15 g	4.3	4.8	6.4	7.3	9.4	9.1	9.5 (3.7)	9.4 (3.4)	11.3	11.1	16.1	16.4

11

*Hoge Gezondheidsraad. Voedingsaanbevelingen voor België, 2009, nr. 8309. Brussel: Hoge Gezondheidsraad, 2009.

18-5-2015

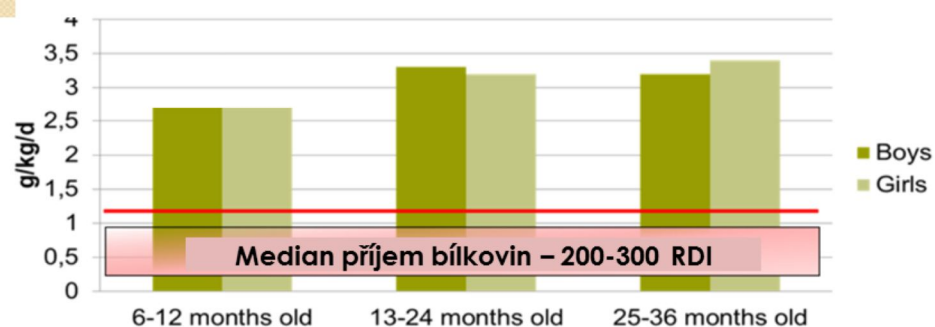
Vandenplas Y.: JUNIOR
mléka...modní trend?

Universitair
Kinderziekenhuis
Brussel

Zabývali jsme se příjmem vlákniny a myslím si, že je známo, že u většiny dětí je příjem vlákniny pod doporučenou dávkou.

Příjem bílkovin

Age (m)	RDI*	5 th		25 th		Median		Mean (SD)		75 th		95 th	
		♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂	♀
6-12	1.31 g/kg/d	1.6	1.6	2.1	2.2	2.7	2.7	2.8 (0.9)	3.1 (1.2)	3.4	3.4	4.6	6.3
13-24	1.03-1.14 g/kg/d	2.2	2.1	2.8	2.7	3.3	3.2	3.5 (0.9)	3.4 (1.1)	4.1	4.1	5.3	5.6
25-36	0.97 g/kg/d	2.1	1.9	2.8	2.6	3.2	3.4	3.3 (0.8)	3.5 (1.0)	3.8	4.1	4.4	5.2

12

*Hoge Gezondheidsraad, Voedingsaanbevelingen voor België, 2009, nr. 8309, Brussel: Hoge Gezondheidsraad, 2009.

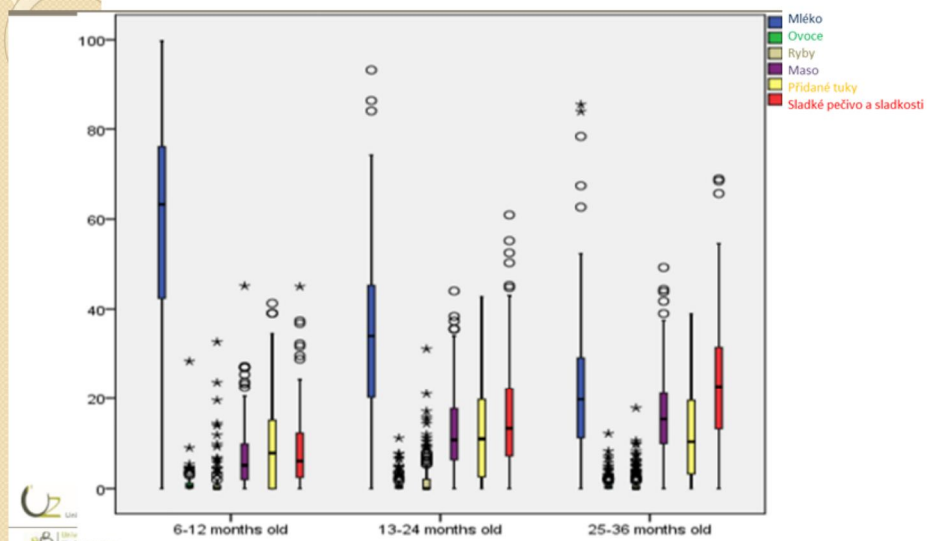
Vandenplas Y.: JUNIOR
mléka...modní trend?

Universitair
Kinderziekenhuis
Brussel

Dále jsme sledovali příjem bílkovin, který byl u malých dětí o 200-300 % vyšší než je doporučená denní dávka.

Zdroje bílkovin

13

Vandenplas Y.: JUNIOR
mléka...modní trend?

Universitair
Kinderziekenhuis
Brussel

Samozřejmě mléko zase hraje zásadní roli, sladké pečivo a sladkosti hrají velkou roli a nárůst konzumace masa, příjmu bílkovin z masa je také hlavní determinantou, čím jsou děti starší.

Příjem bílkovin

- V 2012 jsme monitorovali příjem potravin 500 belgických dětí ve věku od 0 do 3 let (prospektivní studie, 3denní deník + osobní schůzky).

Data lze považovat za reprezentativní vzorek Belgie, protože při výběru byly zohledněny další faktory, jako např. etnický původ, město nebo venkov, sever (vlámský) a jih (frankofonní), socioekonomické pozadí.

Podle tohoto dotazníku z roku 2012,
**33 % dětí má příjem bílkovin
nad 15 % z celkové energie**

Průměrný příjem 13,96 %
medián 13,64 %
pro celou populaci

Vandenplas Y.: JUNIOR
mléka...modní trend?

 Universitair
Kinderziekenhuis
Brussel

Takže výsledek této studie je, že 33 % dětí má o 15 % vyšší příjem bílkovin z celkového příjmu energie, což je považováno za bezpečnou horní hranici příjmu bílkovin.

Příjem bílkovin

- Data z nedávných francouzských výzkumů tyto závěry potvrzují:
- příjem bílkovin je *mnohem vyšší* u dětí, které vypijí ≥ 250 ml kravského mléka/den než je doporučená denní dávka a je statisticky vyšší než u dětí s „JUNIOR mléky“

Ghisolfi J (2013)

Nutrient intakes of children aged 1-2 years as a function of milk consumption, cow's milk or growing-up milk. Public Health Nutr. 16 (3):524-534.

Vandenplas Y.: JUNIOR mléka...modní trend?

A data z výzkumu ve Francii jednoznačně potvrzují tento závěr. Příjem bílkovin u dětí, které pijí více než 250 ml kravského mléka denně, je mnohem vyšší, než je doporučené množství a výrazně vyšší než u skupiny dětí, kterým bylo podáváno JUNIOR mléko.

Následky zvýšeného příjmu bílkovin

- Existují vědecké důkazy o tom, že **vyšší příjem bílkovin** v prvních dvou letech života vytváří **predispozici k nadváze, obezitě a hypertenzi** v pozdějším věku.
- Věk dětí 12 měsíců a 5-6 let byl určen jako kritický věk na základě výsledků měřených v průběhu života.
- V těchto věkových kategoriích byl vyšší celkový příjem živočišných bílkovin, nikoliv bílkovin z rostlinných zdrojů, pozitivně korelující s obezitou v pozdějším věku.

Günther AL. Am J Clin Nutr 2007;85(6):1626-1633

- Studie vícečetné logistické analýzy potvrdila, že **příjem bílkovin v 1. roce souvisí s nadváhou v 5. letech.**

Scagliomi S Int J Obes Relat Metab Disord 2000;24(6):777-781

Vandenplas Y.: JUNIOR
mléka...modní trend?

Následky vysokého příjmu bílkovin – profesor Koletzko má k tomu vhodný výklad – rozdílný růst, rozdílný nárůst hmotnosti a určitě existuje vztah mezi množstvím přijímaných bílkovin a nárůstem hmotnosti.

Existují data z výsledků měřených v průběhu života, která naznačují, že například věk dětí 12 měsíců a 5-6 let byl určen jako kritický věk. V uvedených věkových kategoriích byl vyšší celkový příjem bílkovin z živočišných zdrojů, nikoliv však z rostlinných, pozitivně spojován s obezitou v pozdějším věku.

Vícečetná logistická analýza u jedné studie potvrdila, že příjem bílkovin v 1 roce souvisí s nadváhou v 5 letech. Jinými slovy, vysoký příjem bílkovin v tomto kritickém období je spojován a souvisí s rizikem nadváhy v pozdějším věku.

Kravske mléko nebo „JUNIOR mléko“?

**Jak se změní
příjem bílkovin,
při výměně
„kravského mléka“
za
„JUNIOR mléko“?**

Vandenplas Y.: JUNIOR
mléka...modní trend?

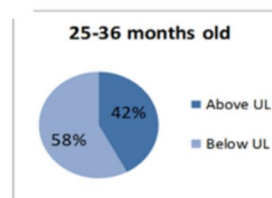
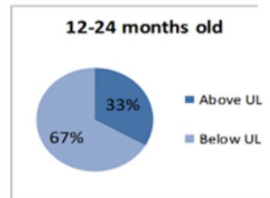

A pak jsme provedli velmi snadnou kalkulaci.

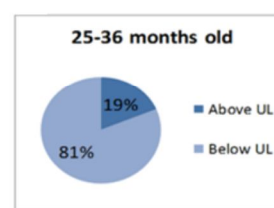
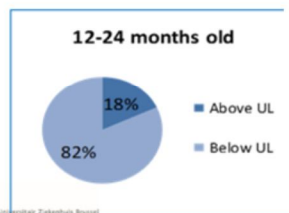
Protože máme data o těchto příjmech, podívali jsme se na to, co se stane, pokud nahradíme příjem bílkovin z mléka, ne z mléčných výrobků, ale pouze z toho, co děti vypijí v mléce, JUNIOR mlékem.

Kravské mléko nebo „JUNIOR mléko“?

PŘED studií

PO studii

Vidíte, že v 1-2 letech 33 % dětí bylo nad horní hranicí, ve 2-3 letech bylo nad horní hranicí 42 %. Pokud jednoduše spočítáme, co by se stalo, pokud bychom mléko nahradili JUNIOR mlékem – snížili bychom procentuální podíl dětí, které mají nadměrný příjem bílkovin o 50 %. A ve skutečnosti by to mohlo být ještě lepší, protože JUNIOR mléka nejsou legislativně nijak regulována.

Jednoduše jsme zašli do supermarketu a podívali jsme se na společnosti, které vyrábějí JUNIOR mléka a spočítali jsme si to. JUNIOR mléka v supermarketu v Belgii mají mnohem vyšší obsah bílkovin než JUNIOR mléka, která vyrábějí společnosti zabývající se mléčnou kojeneckou výživou.

Pokud bychom udělali výpočet pouze s JUNIOR mlékem s nízkým obsahem bílkovin, výsledek by byl ještě mnohem lepší. Jen jsem zopakoval článek, ve kterém to autoři udělali, vzal jsem jedno JUNIOR mléko s nízkým obsahem bílkovin a výsledek: až 75 % kojenců nebo dětí s příjmem nad horní hranicí se dostalo do bezpečného limitu příjmu bílkovin.

A ani 1 dítě nemělo příjem nižší než 5 %, což je bezpečný minimální příjem bílkovin.

Vitamín D

- Z dat z dotazníku z roku 2012 vyplývá, že průměrný příjem vitamínu D
  - Byl < 50 % RDI
  - A Po 6. měsíci věku dítěte pouze 10 % dětí dostávalo doplňky s vitamínem D.

**Příjem vitamínu D pod 50 % RDA
lze považovat za významný
nutriční deficit.**

Vandenplas Y.: JUNIOR
mléka...modní trend?

 Universitair
Kinderziekenhuis
Brussel

Vzhledem k nedostatku času se nebudu pouštět do diskuze o vitamínu D, ale všechny děti v tomto věku mají také nedostatečný příjem vitamínu D. Vidíte, že v Belgii stále máme hodně práce, protože po 6 měsících věku dítěte pouze 10 % dětí dostává doplňky s vitamínem D, který samozřejmě můžete přidávat k JUNIOR mléku. Víte, že vitamín D se nenachází v běžném kravském mléce

Vitamín D

- Podle dat z výzkumu ve Francii je příjem **nižší u**

- kyseliny linolové,
- kyseliny alfa-linolenové
- železa
- vitamínu C a D

než
doporučené denní množství

Ghisolfi J (2013)

Nutrient intakes of children aged 1-2 years as a function of milk consumption, cow's milk or growing-up milk. Public Health Nutr. 16 (3):524-534.

Vandenplas Y.: JUNIOR
mléka...modní trend?

Data z francouzského výzkumu potvrzují, že příjem železa a vitamínu D je nižší než je odhadovaná průměrná spotřeba u dětí, které pijí běžné mléko.

Železo

- Příjem železa je lepší u batolat, které pijí mléko obohacené železem ve srovnání s neobohaceným mlékem.
- V belgické skupině podíl spotřebovaného „JUNIOR mléka“ statisticky koreloval s průměrným denním množstvím příjmu železa ($\rho:0.53$)
- Průměrný příjem železa byl významně vyšší u skupiny s „JUNIOR mlékem“

Huysentruyt K. Espghan 2014

Vandenplas Y.: JUNIOR mléka...modní trend?

A to samé platí pro železo. Příjem železa je lepší u batolat, které pijí mléko obohacené železem než u dětí pijících neupravené mléko. A my jsme vypočítali, že v naší skupině podíl spotřebovaného mléka podporujícího růst významně koreloval s průměrným denním množstvím příjmu železa. A průměrný příjem železa byl samozřejmě statisticky vyšší u skupiny s JUNIOR mlékem.

Specifické složení „JUNIOR mléka“?

Bylo doporučeno, aby obsah

- železa,
- jódu,
- zinku a
- vitamínů A a D

byl stejný v JUNIOR mléce
jako v pokračovacím mléce (mléko od uk. 6 měsíce)

Je však vhodnější, aby byl obsah mikronutrientů
v „JUNIOR mléce“ přizpůsoben
nutričním požadavkům
dětí batolecího věku.

Vandenplas Y.: JUNIOR
mléka...modní trend?

 Universitair
Kinderziekenhuis
Brussel

Potřebujeme výživu se specifickým složením pro malé děti? Pravděpodobně ano, protože nutriční požadavky malých dětí jsou odlišné od výživových požadavků malých kojenců.

Specifické složení „JUNIOR mléka“?

- Spotřeba: „JUNIOR mléka“ << pokračovací mléko
- Batolata mají rozmanitější příjem potravin pevného charakteru než kojenci.
- **Vitamín A, zinek**
  - vysoké množství v potravinách pevného charakteru
  - -> pokud stejné hladiny v „JUNIOR mléce“ a pokračovacím mléce - > příjem může být nadměrný
- **Vitamín D**
  - nízké množství v potravinách pevného charakteru
  - -> doplnit vitamín D až na RDI 400 IU/den v 300 ml „JUNIOR mléka“/den

Vandenplas Y.: JUNIOR mléka...modní trend?

Pokud se například podíváte na potraviny pevného charakteru s obsahem vitamínu A a zinku, je takových potravin mnoho, ale potravin s vysokým obsahem vitamínu D málo. To znamená, že naše doporučení pro děti ve věku od 1 do 3 let mohou být odlišné od doporučení pro děti kojeneckého věku.

Závěr

- Batolata mají specifické potřeby, které lze pokrýt běžnou stravou
- Ale v praxi lze pokrýt výživové potřeby různými způsoby, včetně mléčné výživy pro malé děti
- „JUNIOR mléko“ obsahuje - ve srovnání s kravským mlékem - specifické živiny, jako například železo a vitamín D
- „JUNIOR mléko“ není nezbytností, ale...

...představuje jeden ze způsobů zvýšení příjmu základních živin u batolat s NEDOSTATEČNÝM příjmem živin,

...a snižuje příjem „nežádoucích“ živin (kalorií, bílkoviny), které jsou obecně konzumovány v nadměrné míře

Vandenplas Y.: JUNIOR mléka...modní trend?

Abychom tuto problematiku nějak uzavřeli - batolata mají specifické výživové požadavky, které lze pokrýt běžnou stravou. Pokud bude tato běžná strava vyvážená, je to bez problémů. Ale v realitě se setkáváme s řadou deficitů, které lze optimalizovat různými způsoby a myslím si, že JUNIOR mléčná výživa pro malé děti je jedním z řešení. Samozřejmě že dobře vyvážená strava a osvěta veřejnosti je velmi dobrá, pokud to vlastně není ta nejlepší alternativa.

Ale musíme akceptovat současnou situaci - realitu. JUNIOR mléko obsahuje specificky zaměřené živiny, jako je například železo a vitamín D a obsahuje nižší množství bílkovin než kravské mléko. JUNIOR mléko není nezbytně nutné, ale představuje jeden ze způsobů, jak zvýšit příjem deficitních základních živin u batolat, a zároveň jak snížit příjem kalorií a bílkovin a dostat jejich příjem na doporučenou denní dávku.

NA MÉ STRAVĚ ZÁLEŽÍ

DĚKUJI!

Vandenplas Y.: JUNIOR
mléka...modní trend?

 Universitair
Kinderziekenhuis
Brussel

Děkuji Vám za pozornost.

**Uvádzané dáta a odporúčania
nemusia byť v zhode
s odporúčaniami
Slovenskej pediatrickej spoločnosti
a
s odporúčaniami
Slovenskej gastroenterologickej
spoločnosti.**

Vandenplas Y.: JUNIOR
mléka...modní trend?